

Forn de calç 3 del Pla de l'Escaiola

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: BV-1221. Carretera de Sabadell a Talamanca, PK 7,100
Emplaçament
Alçada: Vessant hidrogràfic dret de la Riera de les Arenes
560

Coordenades:

Latitud: 41.62764
Longitud: 2.00078
UTM Est (X): 416766
UTM Nord (Y): 4608917

Classificació

Número de fitxa 08120 - 186
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Té una tanca protecció. Està completament envoltat de vegetació.
Protecció Inexistent
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A006000190000YR
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dc., 03/02/2021 - 16:30

Descripció

Forn de calç situat al vessant hidrogràfic dret de la Riera de les Arenes, per sobre mateix de la llera. L'accés es fa un cop situats a l'àrea d'estacionament habilitat pel Parc de Sant Llorenç del Munt, just abans d'arribar a la Torre de l'Àngel (carretera de Sabadell a Talamanca, pk. 7,100. Des de l'estacionament, just abans de creuar la riera, surt, a mà dreta un camí que ressegueix paral·lel al curs d'aigua per la part superior del marge.

Aquest transcorre, planer entre un bosc d'alzines on s'observen restes de places carboneres. Ben aviat, un centenar de metres més endavant, a mà esquerra del camí s'observa, entremig de la vegetació una barana de fusta que protegeix l'excursionista de caure al seu interior. L'accés al seu interior és perillós, ja que el passadís d'accés i la boca de la fogaina (orientada a l'esta) estan totalment colgats i només s'hi pot accedir a través d'una petita obertura (1'50 m d'amplada màxima per 0'60 m d'alçada) provocada per l'enderroc d'una part de la façana.

Està construït aprofitant el marge natural del terreny amb l'accés a la fogaina des de la riera. És de planta circular, de 7 metres de fondària actual per 4 metres de diàmetre. En les parets interiors s'hi poden observar restes de rubefacció i en el coronament de la paret de ponent es conserven entre sis i vuit fileres de pedra. A la seva base, en part reblerta per la terra que va caient, hi ha un antic abocador amb objectes diversos dels anys quaranta a setanta.

Observacions:

En el mapa interactiu de Ramon Suades i Jordi Senyal (2016), aquest forn rep el nom de forn de la Torre de l'Àngel III, per aproximació a l'edifici. S'ha optat per posar el topònim d'aquesta zona, coneguda pels mataperencs com a Pla de l'Escaiola més adient a la producció de calç.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banquetta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuïta.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenforar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

SUADES, Ramon; SENYAL, Jordi (2020). Mapa Interactiu de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac.

